

bok recensioner

Översikt över socialpolitiken

JAN NASENIUS, KRISTIN
RITTER:

Delad välfärd

Svensk socialpolitik förr och nu

Esselte Studium 197 s, ca kr 49: — inkl moms

Jan Nasenius och Kristin Ritter, båda sysselsatta med socialpolitisk planering på socialdepartementet, har i sin bok "Delad välfärd" (Scandinavian University Books) gjort en överskådlig framställning av den socialpolitiska utvecklingen i Sverige från 1700-talets bondesamhälle till våra dagar. Syftet är att söka beskriva socialpolitiken som en reflex av den ekonomiska, sociala och idémässiga utvecklingen.

Nasenius och Ritter bygger sin framställning på motsvarande avsnitt i socialutredningens betänkande, men dessbättre har den språkliga och pedagogiska utformningen blivit en annan och bättre i boken "Delad välfärd".

Även om framställningen med nödvändighet blivit rapsodisk finns för varje kapitel särskild litteraturhänvisning för fördjupade studier.

Bokens tyngdpunkt avser utvecklingen efter 1965, där författarna bl a rätt omsorgsfullt redogör för 60- och 70-talets socialpolitiska debatt.

Boken avslutas med en presentation av huvuddragen i socialut-

redningens förslag. I den delen saknar man möjligen en viss kritisk distans.

Boken är i första hand avsedd för universitet, socialhögskolor, lärarhögskolor och studieförbund och kan genom sin disposition underlätta för en första orientering i de socialpolitiska huvudfrågorna.

Lars Svenning

Grundläggande om psykoterapi — rakt och enkelt skrivet

BO SIGRELL:

Psykoterapi

En första introduktion
Almqvist & Wiksell 88 s

Begreppet psykoterapi håller sakta på att få en innebörd för människor i allmänhet. Bo Sigrells nya bok kan därför ses som ett bidrag till en pågående utveckling.

Inledningsvis redogör författaren för hur egna erfarenheter som psykoterapeut ligger till grund för boken, som därigenom fått en viss personlig prägel och anknytning till praktisk verksamhet.

Det första kapitlet behandlar vad som avses med psykoterapi och vilka förutsättningar som måste uppfyllas av klienten och terapeuten. Vidare anges målsättningen för psykoterapi: Att de som har psykiska besvär bättre skall förstå sina egna konflikter och problem, att de klarare skall se hur de själva hanterar dessa problem, och hur problemen visar sig i förhållande till andra. Psykoterapiprocessen medför en förändring i sättet att möta problem och konflikter och i förmågan att relatera till andra människor genom att uppmärksamheten alternativt riktas mot klientens upplevelser av sin omgivning och sig själv. Psykoterapi ger dessutom möjlighet till

att få uttrycka känslor.

I nästa kapitel förs en diskussion om huruvida psykiska besvär skall betraktas som en sjukdom. Författaren ansluter sig till uppfattningen att de flesta psykiska besvär har sin grund i erfarenheter och i relationer till närstående och att det psykiska besväret är det sätt på vilket den enskilde försöker lösa sina problem. Författaren är kritisk mot ett ensidigt medicinskt betraktelsesätt, men tillägger att man ännu vet mycket lite om orsakssammanhangen. Psykiska besvär och psykoterapi sätts också kortfattat i relation till samhälls- och kulturfenomen.

I följande kapitel redogör författaren för det psykoterapeutiska kontraktet. Individualterapi utveckling beskrivs samt grupp- och familjeterapi. Korta beskrivningar av klientproblem och terapisaftal ger verklighetsnära illustrationer. Författaren återupptar resonemangen kring målsättning och effekt av psykoterapi.

I sista kap behandlas psykoterapis nuvarande ställning i vårt land och den diskussion som förs om olika synsätt på psykiska besvär. Författaren visar på att en utveckling synes vara på väg mot ett ökat inslag av psykoterapi men att det fortfarande på många håll finns ett motstånd.

Bo Sigrells kortfattade bok ger trots sitt tunna format en fin bild av vad psykoterapi är och sätter in psykoterapi i ett sammanhang inom vårdområdet. Grundläggande fakta och värderingar behandlas på ett sådant sätt att boken borde ha möjlighet att accepteras i vida kretsar. Den förefaller att vara speciellt lämplig som grundläggande bok för alla människor med vårduppgifter. Den kräver inga förkunskaper och är skriven på ett rakt och enkelt sätt utan vidlyftiga teoretiska resonemang och svärbegrip-

liga ord. Den är värd att nå en stor läsekrets.

Henry Andersson

De synskadades livsvillkor

KJELL-ÅKE JOHANSSON

När doktorn gjort sitt

En studie av livsvillkoren för vuxna som blivit synskadade

PAN/Norstedts 116 s, ca kr 20: — inkl moms

Kjell-Åke Johansson, själv synskadad, har gjort en studie av livsvillkoren för vuxna, som blivit synskadade, utifrån egna och andras upplevelser av den första kontakten med blindsaksarbetet. Denna, som framstod som både främmande och skrämmande, ledde honom till uppfattningen att rehabiliteringsorganen ställer så oantagliga krav på anpassning och självuppgivelse på de nyblinda, att det finns behov av en annorlunda mänsklig kontakt här med mindre krav och större behandlingsinriktning.

Sitt syfte att analysera den nyblindes situation i olika avseenden baserade han på en plan att utifrån angivna filosofiska, psykologiska och pedagogiska förut-sättningar tolka bandinspelade intervjuer med nyblinda utförda dels så nära som möjligt vederbörandes första kontakt med blindsaksarbetet/blindkonsulenten dels 1 mån och 1 år senare. Pga samarbets svårigheter med konsulenterna kunde dock denna plan ej genomföras utan materialet reducerades med 50 % till 30 intervjuer och med ojämn fördelning på sammanlagt 13 personer.

Efter att ha tagit del av detta arbete frågar man sig bl a för vilken läsekrets det avsetts. För att underbygga och belysa arbetssätt och resultat är det nämligen så bemängt med endast delvis förklarade filosofiska, psykologiska

och pedagogiska begrepp och termer att det endast kan ge fullt utbyte åt dem, som liksom förf är förtrogna härmed. För oss andra är läsandet mödosamt och resulterar i flera frågetecken i marginalen. Förteckning med förklaringar av begrepp och främmande ord hade varit på sin plats, inte minst då arbetet utgått från en pedagogisk institution. Ansträngningar till trots vet anmälaren alltså inte vad illokt kommunikation innebär. I bjärt kontrast här till står de intervjuavsnitt, som presenteras som underlag för tolkningarna. Här drivs strävan till exakt återgivning så långt, att de kräver betydande förståelse av stockholmsk samtalsjargong. En varlig redigering hade här underlättat läsandet utan att offra något av värde.

Tolkningarna sker utifrån existensialismens handlingsbegrepp av den krissituation med ångest och integritetshot, som den nyblinde försätts i, och påvisar olika försvarsmekanismer i beteendet. I socialt hänseende inordnas de blinda i gruppen olyckliga avvikare. Även om dessa anges bli annorlunda (mindre fördömsfullt) uppfattade än moraliska och naturliga avvikare, för att de har ett handikapp som kan drabba även andra, har man svårt att godta påståendet, att de inte skulle antas ha samma behov som andra människor och därför förmenas vissa rättigheter. Även om förf:s egna fleråriga erfarenheter och vetande måste väga tungt i saken synes mycket i dagens inställning till handikappsfrågorna i mångt och mycket jäva detta påstående.

Säkert har däremot förf i långa stycken rätt, då han skildrar den synskadades förhållande till andra människor såsom ännu i hög grad präglad av myter och stereotypa föreställningar, vilket för de nyblinda kan leda till svåra påfrestningar. Mycket och välkänt

Arbetet är så bemängt med endast delvis förklarade filosofiska, psykologiska och pedagogiska begrepp att det endast kan ge fullt utbyte åt dem, som liksom författaren är förtrogna härmed.

får här en klassificering och benämning enligt en terminologi, som svarar mot det teoretiska betraktelsesättet förf utnyttjat. Men det känns ovant och främmande för den därmed mindre förtrogna. Här blir det stereotypier, som säger att man bör vara hänsynsfull och att betrakta någon som beklagansvärd medlem av grupp blir ett berövande av den personliga individualiteten.

Med visst ifrågasättande av hur representativa förf:s material (knappt 5 % av årstillskottet nyblinda i utnyttjad åldersgrupp och snävt geografiskt begränsat) och hans egna uppenbarligen rätt mörkfärgade erfarenheter kan vara, är detta arbete en nyttig och i flera avseenden tankeväckande än icke lättillgänglig läsning. Dess önskan om ökade möjligheter för de nyblinda att finna sig till rätta i sin nya och på många sätt svåra situation vill man gärna helhjärtat instämma i och därvid torde det vara viktigt inte bara för de synskadade utan även för de icke synskadade med hjälp att förstå mytbildningen kring blindheten och de egna reaktionerna inför denna.

Eric Sundmark

Med visst ifrågasättande av hur representativt författarens material är (knappt 1 % av årstillskottet nyblinda i den utnyttjade åldersgruppen och snävt geografiskt begränsat) är arbetet en i flera avseenden tankeväckande läsning.

Ambitiös tidskrift om minoritetsforskning Nordisk minoritetsforskning

Tidskrift för information, analys
och debatt 55 s

I syfte att befrämja ett tvärvetenskapligt samarbete mellan de nordiska minoritetsforskarna har en ny tidskrift etablerats. Tidskriften förutsätts inte enbart vara av intresse för forskare utan också politiker och andra kommunalt och fackligt engagerade skall tillsammans kunna diskutera minoritetsforskningens uppgifter och forskningsresultatens användbarhet.

Minoritetsfrågor skall belysas utifrån ämnen som ekonomi, sociologi, pedagogik, psykologi, statsvetenskap, kriminologi och etnologi.

I det första numret tar man bl a upp gästarbetarnas i Danmark situation (Eggert Petersen), migrationsforskning och demografi (Erland Hofsten), migrationsens långtidseffekter (Eskil Wadensjö) och sexual- och samlevnadsproblem bland invandrarna (David Schwarz).

Tidskriftens ansats är ambitiös och ger på ett förhållandevis lätt-tillgängligt sätt en god överblick över aktuell nordisk minoritetsforskning.

Tidskriften skall ges ut med fyra nummer om året och kan rekvireras från Nordisk minoritetsforskning, 121 74 Johannes-hov 4.

Lars Svenning

Samordnad rehabilitering efter olycksfall

Skandias åttonde internationella symposium

Förlagstjänst, Skandia 72 s.

Försäkringsbolaget Skandia har sedan 1966 årligen arrangerat in-

ternationella symposier, centrerade kring väsentliga medicinska problem med försäkringsmässig anknytning. De har sedan publicerats på engelska i serien Skandia International Symposia (Nordiska Bokhandelns förlag, Stockholm). Skandias åttonde internationella symposium — den 25—27 september 1973 — ägnades rehabilitering efter olycksfallsskador på centrala nervsystemet. Det internationella symposiet kompletterades denna gång av ett svenskt avsnitt för att ge tillfälle till belysning av samordningsproblemen inom rehabiliteringsområdet i Sverige. Förutom det engelska referatet av det internationella symposiet "Rehabilitation after central nervous system trauma" Stockholm 1974 har nu utgivits ett svenskt referat: "Samordnad rehabilitering efter olycksfall" (Förlagstjänst, Skandia, Fack 103 60 Stockholm 3). Det har sammanställts av Harry Boström, Tage Larsson och Nils Ljungstedt.

Första delen omfattar i svensk översättning sammandrag av flertalet förhandsskrivna inlägg i det internationella symposiet. Andra delen utgörs av ett direktreferat av paneldiskussionen angående problemen i Sverige inom rehabiliteringsområdet. I den första delen som genomgående håller hög klass och berör väsentligheter inom rehabilitering av skullskador och ryggmärgsskador mönstrar flertalet svenska och norska auktoriteter inom området, tillsammans med professor Kurt-Alphons Jochheim, Köln, chefen för International Rehabilitation Associates Inc. George Welch, Philadelphia, USA och professor Robert R. Jackson, Denver, USA. Professor Olle Höök, Göteborg redogjorde för principen att klassificera skullskador med hänsyn till minnesförlusten efter olycksfall, samt principerna för tidig mobilisering, afasiträning etc.

Ryggmärgsskador ansågs med fördel böra omhändertagas vid ett fåtal centra i landet med tillräcklig rutin för ändamålet. Professor Börje Cronholm framhöll att de psykiska störningarna efter olycksfall inte kan beskrivas som ett bortfall av enstaka välavgränsade funktioner, utan är en funktion av en mångfald faktorer hos individen själv och omgivningen, vilka påverkar patientens sätt att bemästra sin situation efter olycksfallet. Professor Boris Silfverskiöld, Stockholm berörde det s. k. "postkommotionella syndromet" och dess sammanhang med ouppklarade försäkringsmässiga ersättningsförhållanden. Resultat av Silfverskiölds metod för systematisk återanpassning refererades. Docent Anders Gogstad, Linköping, påminde om att de grupper som har stort rehabiliteringsbehov i stor utsträckning är "underprivilegierade" med hänsyn till utbildning, socialt status, personlighetsavvikelser etc. redan före sjukdomen. Bristen på anpassningsförmåga hos många av dessa patienter talar för särskild försiktighet vad gäller att rekommendera byte av yrke eller arbetsplats. Professor Kristian Kristiansen, Oslo, redogjorde slutligen för det rutinmässiga rehabiliteringssamarbetet i Norge, som börjar med omhändertagande av skullskador vid neurokirurgiska kliniken vid Ullevål sjukhus, över till avdelningen för fysikalisk medicin och rehabilitering vid samma sjukhus, vidare över Sunnaas rehabiliteringscenter till Beitostölens helsesportcenter.

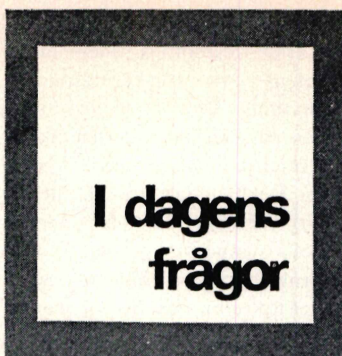
Andra delen utgörs av direktreferat av diskussionen angående problem i samband med rehabiliteringsarbetet. Såväl i inledningsanförandet av direktör Per Boéthius, Skandia, som i den följande diskussionen berördes den motsättning som föreligger mellan en direkt, omedelbar ersättningsreg-

lering med dess fördelar och en senare förvärvsmässig reglering först sedan den skadade uppnått bästa möjliga återanpassning i arbetet och de eventuella återhållande effekter på rehabiliteringsansträngningar detta kan ha. Förslaget framkastades att bryta ut de olycksfallsskadade från övriga rehabiliteringsgrupper och erbjuda dem särskilt omfattande rehabiliteringsresurser för medicinsk och yrkesmässig rehabilitering. Önskemålet motiverades med de goda motivationsförhållanden och därmed den goda prognos som gäller för gruppen ifråga. Problemet med terapibetonad skyddad verksamhet ventilerades, kontra meningsfull yrkesverksamhet som en rättighet även för handikappade. Generaldirektör Bror Rexed tog upp de handikappades integrering i yrkeslivet genom subventioner och den svårighet som uppstår genom att den producerande industrin successivt får allt mindre behov av levande arbetskraft.

Lars Hedenberg

Våra recensenter

Lars Svenning är utredningssekreterare vid Malmö socialförvaltning. *Henry Andersson* är psykolog vid barnpsykiatriska kliniken i Skövde. *Eric Sundmark* är överläkare vid ögonkliniken i Halmstad. *Lars Hedenberg* är överläkare vid Göteborgs stads förvaltningshälsovård.

Red: Sten Söderberg

Pensionen — kritiserad brådska

Alla i landet är i stort sett överens om att en sänkning av pensionsåldern skall genomföras. Men sättet att göra det kan diskuteras. *Arbetsgivaren* (41.74) finner beslutet brådstörtat:

Riksdagen har just fattat beslut om att sänka den allmänna pensionsåldern till 65 år och att höja folkpensionerna. Här skall endast göras några kommentarer kring tidpunkten — den 1 juli 1976 — för den generella pensionsålderssänkningens ikraftträdande.

Ett genomgående tema i remissyttrandena över Pensionsålderskommitténs (PAK) förslag var att sänkt och rörlig pensionsålder hör så intimt samman att *hela* pensionsålderskomplexet borde behandlas i ett sammanhang. När Haga-överenskommelsen träffades i maj och tidpunkten för den generella sänkningen fixerades till den 1 juli 1976 räknade man med att ett utredningsförslag om rörlig pensionsålder skulle föreligga vid årsskiftet 1974/75. På dessa premisser byggde också regeringens proposition i början av juni i år.

I dag, sex månader senare är det ingen hemlighet att utredningsarbetet blivit fördröjt och att förslaget från PAK kan komma att dröja ännu några månader. Förslaget skall sedan remissbehandlas, bli proposition och gå till riksdagsutskott. Det är knappast realistiskt att räkna med att ett riksdagsbeslut i fråga om den rörliga pensionsåldern kan föreligga förrän tidigast på senhösten 1975. Då återstår bara ca ett halvt år fram till den 1 juli 1976 för förhandlingar om anpassning av ITP och STP samt för änd-

ring av dataprogram och andra rutiner hos SPP m fl.

Många politiker måste vara medvetna om att de medverkat till att åstadkomma en ohållbar situation. Men ingen vågade göra något.

Alkoholutredningen — en del krångelet bort

Ett centralt alkoholpolitiskt organ och överförande av alkoholpolitiken från finansdepartementet till socialdepartementet föreslås bl a av alkoholpolitiska utredningen, som 1974-12-17 överlämnade sitt huvudbetänkande till finansministern. Betänkandet har titeln "Alkoholpolitik" och är uppdelat i fyra delar. Utredningen föreslår bl a ett nytt prissättningssystem och sänkt alkoholhalt i mellanölet. I flera frågor är utredningens oenig.

En framgångsrik alkoholpolitik måste, förklarar APU, vila på ett aktuellt och tillfredsställande kunskapsunderlag. Därför föreslås beträffande forskningen, att institutionen för teoretisk alkohol-forskning vid Karolinska institutet (ITA) byggs ut och förstärks med en psykologiprofessur, en sociologiprofessur och fem forskartjänster. Den decentraliserade forskningen garanteras genom inrättande av en bitr professor i sociologi vid socialforskningsinstitutet samt fem forskartjänster. Det centrala organ som föreslås, får en halv milj kr för uppdragsforskning och stöd åt tvärvetenskapliga seminarier i alkoholfrågan. En central för information och dokumentation byggs upp vid IFA.

Organisationsförslagen innebär att alkoholpolitiken förs över från finansdepartementet till *socialdepartementet*.

Som centralt organ föreslås ett *alkoholpolitiskt råd* med 15 ledamöter, representerande riksdagspartierna, arbetsmarknadens parter, kommunförbunden och folkrörelserna samt personer med erfarenhet av socialvård och utbildningsväsende.

Vin- och spricentralen och Systembolaget slås enligt förslaget samman till ett bolag, i vilket det allmänna har bestämmande inflytande.

Tillståndsgivningen koncentre-